

A Fővárosi Ítéltábla dr. Csontos Sándor ügyvéd (**cím**) által képviselt felperes neve(**felperes címe**) felperesnek, a Dr. Farkas Richárd Ügyvédi Iroda (**cím**, ügyintéző: dr. Farkas Richárd ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve(**I. rendű alperes címe**) I. rendű, II.rendű alperes neve(**II. rendű alperes címe**) II. rendű, III.rendű alperes neve(**III. rendű alperes címe**) III. rendű alperesek ellen tulajdonjog megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. november 13. napján meghozott 21.P.25.100/2015/66-II. számú végzése ellen a felperes részéről 68. sorszám alatt előterjesztett és 69. sorszám alatt indokolt fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. Az I. és II. rendű alperesek által a felperesnek fizetendő összeget személyenként 2.451.991 (Kétmillió-négyszázötvenegyezer-kilencszázkilencvenegyezer) forintra és ebből 2.258.643 (Kétmillió-kétszázötvennyolcezer-hatszáznegyvenháromezer) forint után 2007. május 1-től 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félév utolsó napján, 2013. július 1-től a teljesítésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező kamatára felemeli.

Az I. rendű alperesnek fizetendő perköltséget 952.500 (Kilencszázötvenkétezer-ötszáz) forintra, a II. rendű alperesnek fizetendő perköltséget 571.500 (Ötszázhetvenegyezer-ötszáz) forintra leszállítja. A felperes által fizetendő kereseti illetéket 816.300 (Nyolcszáztizenhatezer-háromszáz) forintra leszállítja, az I. és II. rendű alperesek által fizetendő illetéket személyenként 41.850 (Negyvenegyezer-nyolcszázötven) forintra felemeli. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek személyenként 254.000 (Kétszázötvennégyezer) forint, a III. rendű alperesnek 127.000 (Százhuszonhétezer) forint másodfokú perköltséget, továbbá térítsen meg az államnak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felhívására 2.210.000 (Kétmillió-kétszáztízezer) forint fellebbezési illetéket.

Kötelezi az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg az államnak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felhívására személyenként 145.000 (Száznegyvenötezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az 1920. május 25-én született dr. **P.L.-né** született **S.P.** a tulajdonában álló **b.-i T.** utca 43. szám

alatti ingatlanban lakott házastársával, dr. **P.L.-lel**. Házasságukból egy gyermek született, **P.Z.**, aki 1985-ben elhunyt.

A felperes az örökhagyó házastársa, dr. **P.L.** unokaöccse volt és a **P.** házaspár keresztfia.

Érettségi után a felperes 1968-ban **B.-re** költözött és dr. **P.L.** segítségével a **...-nál** helyezkedett el, ahol nagybátyja is dolgozott. 1975-ben a felperes megvásárolta az örökhagyó és házastársa ingatlanával szemben épült **b.-i T. utca 42. II. emelet 2. szám alatti lakást**, melybe 1975. szeptember 9-én költözött be.

A **P.** házaspár gyermekük halálát követően szorosabb kapcsolatba került a felperessel, aki segítséget nyújtott részükre. Dr. **P.L.** 1999 szeptemberében hunyt el. Ezt követően az egyedül élő örökhagyónak a felperes nyújtott rendszeres segítséget a ház körüli munkákban, a bevásárlásban, gyógyszerkiváltásban, elkísérte orvosi vizsgálatokra, egy időben munkahelyéről hordott neki ebédet, továbbá miután nyugdíjba ment, az általa főzött étellel is ellátta.

2001. január 18-án az örökhagyó írásbeli magánvégrendeletet készített, melyben úgy rendelkezett, hogy férje éremgyűjteményét a felperesre, a lakásban talált könyveket és aranyat a keresztlányára hagyja. A végrendeletben megjelölt takarékbetétkönyvekben és takaréklevelekben lévő megtakarításairól akként rendelkezett, hogy azokból **P.J.**, **M.J.-né**, **H.J.-né**, a **J.E.**, a **j.-i** öregek otthona, a **j.-i** temető, a **b.-i** temető, a **b.-i K. tér 2. számú egyházi templom**, valamint **K.K.-né** fejenként 1.000.000 forintot kapjanak. A **b.-i U. utca 17. szám alatti ingatlanát** a felperesre hagyta, míg a **b.-i T. utca 43. szám alatti ingatlan** tekintetében akként rendelkezett, hogy azt kéri lezárni és ahhoz 50 évig senki ne nyúljon hozzá. Utóbb az örökhagyó ismeretlen időpontban ezen végrendelete felperesre és keresztlányára vonatkozó, dologi hagyományra vonatkozó részét, valamint a kötelmi hagyományosok megnevezésére, a részükre juttatott adományok egy részére vonatkozó rendelkezéseit piros ceruzával balról jobbra, illetve jobbról balra átlósan hét vonallal áthúzta. Az áthúzás a végrendelet felső részét és az alsó részen a **b.-i U. utca 17. számú ingatlanra** vonatkozó és a **T. utca 43. szám alatti ingatlanra** vonatkozó rendelkezést érintetlenül hagyta.

A 2001. december 12-én kelt szerződéssel az örökhagyó a tulajdonában álló **b.-i U. utca 17. szám alatti ingatlanát** 28.000.000 forint vételárért eladta. A szerződés szerint a vevő az örökhagyónak a szerződéskötéskor készpénzben 5.600.000 forint foglalót fizet, míg a fennmaradó 22.400.000 forint vételár hátralékot a birtokba adással egyidejűleg fizeti meg az örökhagyó által megjelölt bankszámlára, legkésőbb 2012. február 28-ig. Az ingatlanban **N.K.-né** bérlő lakik, akinek kihelyezéséről az örökhagyó köteles gondoskodni, legkésőbb a birtokba adást megelőző napig. Az eladó az ingatlant kiürített állapotban adhatja birtokba a vevőnek és a bérlőt a részére kifizetett foglalóból köteles kihelyezni.

2002. június 7-én az örökhagyó újabb írásbeli végrendeletet készített, melyben úgy rendelkezett, hogy a férje első szobában, az ablakhoz közel papírdobozokban lévő bélyeg- és éremgyűjteményét a felperesre hagyja, a lakásban lévő összes könyvet és aranyat pedig keresztlányára. Megjelölte 7 db takarékbetétkönyvét és azok 2002. januári értékét, valamint a 27 db részben 20.000, részben 50.000 forint névértékű takaréklevelei számát, amelyek összértéke 11.046.095 forint. Kijelentette, hogy a betétkönyveket és a takarékleveleket úgy osztja szét, hogy azokból **P.J.**, **M.J.-né**, **H.J.-né**, a **j.-i** templom, a **j.-i** öregek otthona, a **j.-i** temető, a **b.-i** temető, a **b.-i K. tér 2. szám alatti templom** és temetkezési hely, valamint keresztlánya, **K.K.-né** részére fejenként 1.000.000 forint jusson. A **b.-i T. utca 43. számú házát** kérte lezárni akként, hogy 30 évig ahhoz senki ne nyúljon.

Az örökhagyó 2007. április 17-én elhunyt, az akkori ismeretek szerint rokona nem volt. A hagyatéki ügyében eljáró közjegyző az örökhagyó hagyatékát, a **b.-i T. utca 43. szám alatti ingatlant**, **j.-i ...**

helyrajzi számú beépítetlen ingatlan 36/72 illetőségét, az ... Nyrt. ... fiókjánál a nevében vezetett lakossági folyószámla 2.694 forint egyenlegét, 24.983.341 forint lekötött betétjét és ezek esetleges kamatait, az ... Nyrt.-nél az örökhagyó nevében nyilvántartott 5.000 forint értékű gépkocsi-nyereménybetétkönyvet, valamint az örökhagyó utolsó havi 2007. áprilisi nyugdíját 102.718 forint összegben ideiglenes hatállyal törvényes öröklés jogcímén a ...nak adta át. Az ... Nyrt.-nél az örökhagyó nevében nyilvántartott kamatozó könyves betéteket, valamint ezek kamatát, továbbá összesen 7 db 50.000 forint névértékű és 20 db 20.000 forint névértékű takaréklevelet teljes hatállyal dologi hagyomány jogcímén **P.J., M.J.-né**, a ... Református Egyházközség, a **j.-i** öregek otthona

(... Idősek Otthona), a ... temető (... Intézet), a **K.** téri templom (... Plébánia), **K.K.-né** részére, valamint néhai **H.J.-né**, született **B.M.** dologi hagyományos jogán **H.L.-nak** és **H.T.-nek** adta át egymás közt egyenlő arányban. Az örökhagyó hagyatékába tartozó 5 db köves arany nyaklánc gyűrűt, 5 db karikagyűrűt, 1 db koszorús gyűrűt, 5 db medált, 4 db arany nyakláncra lévő medál ékszert, 3 db aranyláncot, 1 pár fülbevalót, 1 db fehérarany kitűzőt, az örökhagyó hagyatékát képező 150.000 db könyvet teljes hatállyal dologi hagyomány jogcímén dr. **K.-né P. I.-nek**, míg a 400 db-os éremgyűjteményt és a 44 darabos bélyeggyűjteményt teljes hatállyal dologi hagyomány jogcímén a felperesnek adta át. A hagyatékátadó végzésben rögzítésre került, hogy a hagyatékot a felperes által előterjesztett 19.277.000 forint hagyatéki hitelezői igény, valamint 272.806 forint közjegyzői munkadíj terheli. A végzés indokolása szerint a 2001. január 18-án kelt írásbeli magánvégrendelet az alsó és felső részének kivételével piros ceruzával át van húzva. A felperes nyilatkozata szerint az örökhagyó ezen végrendeletét saját akaratából megsemmisítette, felülírta, kivéve az **U.** utcai ingatlanra vonatkozó rendelkezését. A 2002. június 7-én kelt írásbeli magánvégrendeletet a hagyományosok és a felperes képviselője érvényesnek ismerték el. A felperes azonban arra hivatkozott, hogy az örökhagyó az **U.** utcai ingatlant a 2001. január 18-án kelt végrendeletében ráhagyta, mely rendelkezés nem került áthúzásra. Később az örökhagyóval úgy állapodtak meg, hogy az ingatlant az örökhagyó eladja és a befolyt vételárat fix kamatozású betétkönyvben helyezi el. Az eladott ingatlan vételára 28.000.000 forint volt, melyből az örökhagyó 24.983.341 forintot fix kamatozású betétkönyvben helyezett el. Álláspontja szerint ez az összeg és járulékai, mint az **U.** utcai ingatlan szurrogátuma végrendeleti öröklés jogcímén őt illeti. A ... az örökhagyó 2002. június 7-én kelt írásbeli magánvégrendeletét érvényesnek ismerte el. Álláspontja szerint a korábbi végrendeletet a Ptk. 650. §-a alapján visszavontnak kell tekinteni, mert azt az örökhagyó teljes terjedelmében megsemmisítette. Nem fogadta el a felperes azon álláspontját, hogy a **b.-i U.** utca 17. szám alatti ingatlan helyébe lévő pénzüsszegre ez a végintézkedés kiterjedne.

A hagyatéki eljárásban a közjegyző a 2008. július 16-án meghozott végzésével megállapította, hogy az örökhagyó hagyatéki ügyében a hagyatékátadó végzés ideiglenes hatályú rendelkezései teljes hatályúvá váltak, mert a felperes keresetindítást nem igazolt. A felperes fellebbezése folytán a közjegyző végzését a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2009. január 29-én meghozott végzésével helybenhagyta.

A felperes 2008. június 3-án a ...mal szemben keresetet terjesztett elő, melyben annak megállapítását kérte, hogy ő az örökhagyó általános örököse, ezért a dologi hagyományok kivételével a bíróság a teljes hagyatékot, mint általános örökös részére adja át. Állapítsa meg továbbá a bíróság, hogy hagyatéki hitelezői igénye összesen 19.602.131 forint és a ... alperest ennek megfizetésére kötelezze. Hagyatéki hitelezői igénye ténybeli alapjaként előadta, miszerint az örökhagyó és férje is, annak idején kijelentették, hogy jó kapcsolatukra figyelemmel utánuk ő fog örökölni, amit az örökhagyó férje halála után megerősített. 1999. szeptember 29-ét követően ő intézte dr. **P.L.** temetését, továbbá az örökhagyót 2007 márciusáig állandó jelleggel ellátta, bevásárolt részére, orvoshoz vitte, vizsgálatokra elkísérte, a **b.-i T.** utca 43. szám alatti ingatlant karbantartotta, a szükséges kerti munkákat elvégezte, a fákat, a szőlőt gondozta, a fűvet nyírta.

Ugyanígy gondozta eladásáig a **b.-i U.** utca 17. szám alatti ingatlant is. Ezen túlmenően saját költségén az örökhagyót ő temettette el és fizette az ingatlan rezsiköltségeit.

A jelen per megindítását követően a ... ellen I.rendű alperes neveszületett **S.I.** és **S.B.** az örökhagyó törvényes örököseként a hagyaték kiadása iránt pert indítottak. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a jelen pert a törvényes örökösök által indított per jogerős befejezéséig felfüggesztette.

A Fővárosi Törvényszék a 2012. január 26-án meghozott 68.P.27.255/10/25. számú ítéletével I.rendű alperes neveés **S.B.** felpereseknek a ... alperes ellen örökség kiadása iránt indított perében annak túsérésére kötelezte az alperesként megjelölt ...ot, hogy a **b.-i T.** utca 43. szám alatti és a **j.-i ...** hrsz. alatt nyilvántartott ingatlan 36/72 részére a javára bejegyzett tulajdonjogot töröljék és az ingatlanokra ezzel egyidejűleg a felperesek tulajdonjogát öröklés jogcímén egymás közt egyenlő arányban az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék. Kötelezte a ...ot, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek egymás közt egyenlő arányban 28.967.018 forintot és annak 2010. december 1-től a kifizetésig járó a késedelemmel érintett naptári évet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát, továbbá a felperesek részére adja ki az örökhagyó nevében az ... Nyrt.-nél nyilvántartott gépkocsi- nyereménybetétkönyveket. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A ... által előterjesztett fellebbezés folytán a Fővárosi Ítéltábla a 2012. október 2-án meghozott 1.Pf.20.741/2010/5. számú ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. A jogerős ítélet alapján az örökhagyó hagyatékába tartozó ingatlanokra a per felperesei egyenlő arányú tulajdonjoga bejegyzést nyert.

A jelen per folytatása során a felperes I.rendű alperes nevet és **S.B.-t**, valamint a **j.-i** ingatlan tulajdonostársait perbe vonta. Ezt követően a ...mal, illetve a **j.-i** ingatlan tulajdonostársaival szemben a keresettől elállt, akik vonatkozásában a pert az elsőfokú bíróság jogerősen megszüntette.

Az eljárás során 2015. január 15-én **S.B.** alperes végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt. Jogutódjaként II.rendű alperes neveperbe lépett, míg örököstársát **F.M.-t** a felperes vonta jogutódként perbe. A csatolt hagyatékátadó végzésből kitűnően a közjegyző **S.B.** hagyatékát túlélő házastársa, III.rendű alperes neveés gyermeke, II.rendű alperes neveosztályos egyezsége alapján adta át. Az osztályos egyezés szerint a túlélő házastárs örökölte az **e.-i J.** utca 29. szám alatti ingatlan 1/4 illetőségét 300.000 forint temetési és kegyeleti költség, valamint 6.600 forint ingatlan-nyilvántartási szolgáltatási díj és a közjegyzői munkadíj viselésének kötelezettségével. A hagyatékba tartozó többi vagyontárgy **S.B.** gyermeke, II.rendű alperes neverezésére került átadásra, köztük a **b.-i T.** utca 43. szám alatti ingatlan 1/2 része azzal, hogy a Fővárosi Törvényszék előtt folyamatban lévő jelen peres eljárásból eredő valamennyi jog és kötelezettség őt illeti, illetve terheli.

A felperes a felek személyében való változást követően, a perben álló három alperessel szemben keresetét módosítva a következő kérelmeket terjesztette elő:

- A bíróság állapítsa meg, hogy a felperes az örökhagyó általános örököse.
- Annak túsérésére kötelezze az alpereseket, hogy az illetékes földhivatal a **b.-i T.** utca 43. szám alatti ingatlanról tulajdonjogukat törölje és arra 1/1 részben törvényes öröklés jogcímén a felperes tulajdonjogát jegyezze be.
- Kötelezze az I. rendű alperest 16.038.000 forint, a II. rendű alperest 10.585.084 forint, a III. rendű alperest 5.452.922 forint, továbbá ezek után 2012. október 1. napjától a kifizetésig járó, a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére.
- Amennyiben előző kérelmeinek a bíróság nem adna helyt, hagyatéki hitelezői igény jogcímén kötelezze az I. rendű alperest 9.850.443 forint, a II. rendű alperest 6.501.292 forint, a III. rendű

alperest 3.349.151 forint és ezen összegek után 2007. május 1. napjától a kifizetésig, a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott késedelmi kamat megfizetésére.

Keresete ténybeli alapjaként a felperes arra hivatkozott, hogy az örökhagyó és a férje is többször hangoztatták, hogy utánuk ő fog örökölni. Az örökhagyó 2001. január 18-án kelt végrendeletének át nem húzott és felperesre vonatkozó része érvényes és hatályos, mely szerint a felperes öröklí a **b.-i U. utca 17. szám** alatti ingatlant. Mivel az ingatlan eladásra került, helyébe annak 28.000.000 forintos vételára lépett, ami takarékbetétkönyvben került elhelyezésre, ezért a betét és annak kamatai a felperest illetik. A hagyatékkal kapcsolatos további pénzbeli követelésének alapja az örökhagyó hagyatékába tartozó gépkocsi-nyereménybetétkönyv, az utolsó havi nyugdíja, a kamatozó takarékbetétkönyvek, valamint a takaréklevelek után kifizetett összegek hagyományok értékével csökkentett összege. A másodlagos kérelmében hagyatéki hitelezői igényként egyrészt az örökhagyónak nyújtott szolgáltatásai, a temetési költség, továbbá az örökhagyó halála után ingatlana után általa kifizetett költségek és munkája ellenértékének megtérítésére irányult. Külön részletezte az örökhagyónak a gondozási szolgáltatásként nyújtott segítségét, azok óraszama és óradíja megjelölésével, valamint az örökhagyó két ingatlana kertrendezésével kapcsolatos munkák időráfordítását és óradíját.

Az I. és II. rendű alperesek a felperes másodlagos kérelmét 386.695 forint és annak 2012. október 1. napjától járó késedelmi kamata tekintetében elismerték, ezt meghaladóan az alperesek a kereset elutasítását kérték. Az elismert követelés az örökhagyó temetési költsége és a halálát követően ingatlanával felmerült és felperes által fedezett kiadások összértéke.

Az alperesek álláspontja szerint az örökhagyó halála esetére érvényesen csak a törvény által megszabott formában rendelkezhet, ezért az öröklés szempontjából az örökhagyó különféle beszélgetések során tett szóbeli nyilatkozata nem bír jogi relevanciával. Az örökhagyó egyik írásbeli végrendeletében sem nevezte meg a felperest általános örökösévé, ezért alaptalan a felperes annak megállapítására irányuló kérelme, hogy ő az örökhagyó általános örököse. Az örökhagyó a 2001. január 18-án kelt írásbeli magánvégrendeletében úgy rendelkezett, hogy a **b.-i U. utca 17. szám** alatti ingatlant a felperes örökölje. Utóbb e végrendeletének nagy részét áthúzta, továbbá az **U. utcai** ingatlant értékesítette, ezért az újabb, a 2002. június 7-én kelt végrendelete már ezen ingatlanra vonatkozóan értelemszerűen rendelkezést nem tartalmazott. Megalapozatlan a felperesnek az a hivatkozása, hogy az örökhagyó által eladott ingatlan vételára, annak helyébe lépett értéként, mint szurrogátum őt illeti. A szurrogátum tekintetében vizsgálni kell az örökhagyó akaratát. Az örökhagyó az utóbb kelt végrendeletében, precizitása ellenére a folyószámláján lekötött betétről nem rendelkezett, mint ahogy a **b.-i T. utca 43. szám** alatti ingatlana örökléséről sem, ami nem tekinthető véletlennek. A felperes az örökhagyóval a hagyatéki hitelezői igény alapjául szolgáló szolgáltatásai megtérítésére alapot adó megállapodást nem kötött, ezért az örökhagyó gondozásával kapcsolatos hitelezői igénye alaptalan, ami egyébként a felszámított időmennyiség és az óradíj tekintetében is eltúlzott. E szolgáltatások szükségességét, időtartamát, összecszerúségét nem bizonyította, állításait a perben beszerzett gondozási szakvélemény sem támasztja alá kétséget kizáróan. A felperes nem tudta bizonyítani, hogy az örökhagyót gondozta vagy ápolta volna, akinek egészségügyi állapotára szakorvosi vagy háziorvosi vélemény nem került csatolásra. A gondozási szakértő véleményében a jelenleg hatályos óradíjakkal számolt, a 2018. évi óradíjak azonban nem vehetők figyelembe az 1999. és 2007. év közötti időszakra. A felperes szakképesítéssel, ápolói, szakgondozói, illetve egyéb egészségügyi végzettséggel nem rendelkezik, ezért ennek hiányában a szakvéleményben meghatározott óradíjra sem jogosult. Mindezek mellett a III. rendű alperes vele szemben a kereset elutasítását elsősorban arra alapította, hogy a II. rendű alperessel kötött osztályos egyezség alapján a jelen perből eredő kötelezettség őt nem terheli.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az I. rendű alperest 770.950 forint, a II. rendű alperest 508.827 forint

és ezeknek 2012. október 1. napjától 2013. június 30-ig a késedelemmel érintett naptári félév utolsó napján, 2013. július 1-től a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamata megfizetésére kötelezte és ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 1.054.362 forint, a II. rendű alperesnek 695.878 forint, a III. rendű alperesnek 384.445 forint perköltséget. Kötelezte továbbá a felperest 878.140 forint, az I. rendű alperest 10.930 forint, a II. rendű alperest 10.930 forint le nem rótt kereseti illeték megfizetésére.

Az ítélet indokolása szerint a felperes elsődleges keresete megalapozatlan, míg a vagylagos, hagyatéki hitelezői igénye részben alapos. Az elsőfokú bíróság per elbírálásánál figyelembe vett, illetve alkalmazott jogszabályként jelölte meg az 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: Ptk.) 598. §-át, az 599. § (1)-(3) bekezdéseit, a 623. § (1) és (2) bekezdését, a 624. § (1) bekezdését, a 636. § (1)-(3) bekezdéseit, a 637. § (1) bekezdését, a 638. §-át, a 641. § (1) és (3) bekezdését, a 650. § (1) és (2) bekezdéseit, a 652. §-át, a 673. § (1) bekezdését, a 677. § (1) bekezdését, a 679. § (1) és (2) bekezdéseit, és idézte azok tartalmát. Részletesen ismertette továbbá a bizonyítási eljárás során kihallgatott **F.L.-né, S.-né U.M., F.J.** tanúk vallomását, valamint a bizonyítékok körében utalt dr. **K.T.M.** mezőgazdasági igazságügyi szakértő és a **S. Bt.** szakértők véleményére. Álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a felperes elsődleges kereseti kérelme megalapozatlan. A felperes az örökhagyónak nem törvényes örököse, az, hogy az örökhagyó néhai férjének unokaöccse volt, illetve a **P.** házaspár keresztfia, örökösi mivoltát nem alapozza meg. Az örökhagyó a 2001. január 18-án kelt végrendeletét áthúzással teljes mértékben visszavonta, mivel a **b.-i U.** utca 17. szám alatti ingatlanát eladta. A visszavonás folytán e végrendelet hatálytalan és a felperes álláspontjával szemben az **U.** utcai ingatlan vételárából a bérlo kihelyezését követően fennmaradt összeg, mint szurrogátum őt nem illeti meg. A perbeli adatok szerint az örökhagyó nem tudta véglegesen eldönteni, hogy az eladott ingatlan vételárának mi legyen a sorsa. Először szándékában állt **J.-n**, majd **B.-n** szociális otthonba menni, majd valakivel tartási szerződést kötni, végül is úgy döntött, hogy ingatlanában marad. A vételár fennmaradó összegét az örökhagyó a felperesnek nem adta át, hanem azt az ... Nyrt.-nél vezetett bankszámláján helyezte el. **F.L.-né** vallomásából kitűnően az örökhagyó azt mondta neki, hogy az a pénz, ami az **U.** utcai ingatlana után maradt a felperesé lesz. **S.-né U.M.** vallomása szerint neki az örökhagyó azt mondta, hogy tudja mi a dolga és annak javára, aki gondoskodott róla, ő szépen fog végrendelkezni. **F.J.** tanúvallomásából kitűnően, neki az örökhagyó számtalan alkalommal mondta, hogy akar végrendelkezni és a felperes lesz az örököse. Mindezek igazolják az örökhagyónak azt a szándékát, hogy a 2002. június 7-én kelt írásbeli magánvégrendelettel nem érintett hagyatékát a felperesre hagyja, de ezt a rendelkezését vagy elfelejtette elkészíteni vagy e rendelkezése gyűjtögető életmódja miatt az ingatlanában felhalmozott papírok, újságok közül már nem került elő. Erre tekintettel, azt megalapozó érvényes írásbeli végrendelet vagy közvégrendelet hiányában a felperes nem minősül az örökhagyó örökösének.

Az elsőfokú bíróság a felperes vagylagosan előterjesztett hagyatéki hitelezői igényét 1.540.900 forint erejéig találta bizonyítottnak, ami tartalmazza az alperesek által elismert 147.776 forint temetési költséget, továbbá a számlával, csekkszelvényvel, bizonylattal igazolt, az örökhagyó után kifizetett 238.919 forint közüzemi díjakat és egyéb költségeket. Ezen túlmenően alaposnak ítélte meg a **b.-i T.** utca 43. szám alatti ingatlanban 1999. október 1-től 2007. április 12-ig terjedő időszakban a dr. **K.T.M.** mezőgazdasági szakértő véleményében meghatározottak alapján a telepített növényi kultúra, a kertrészek gondozása tekintetében indokoltan felmerült és felperes által elvégzett munkálatok ellenértékeként 1.155.205 forintot. Ugyanakkor alaptalannak találta az **U.** utca 17. szám alatti ingatlan tekintetében 1999. október 1-től 2001. december 12-ig terjedő időszakra felszámított hitelezői igényt, mert a felperes ezen ingatlanon a kerti munkák mibenlétét, annak elvégzését, továbbá óraszámát és időtartamát sem tudta bizonyítani.

A **S. Bt.** mint igazságügyi szakértő több alkalommal készített szakvéleményében a felperes előadása, az általa megjelölt óraszámok alapján arra a megállapításra jutott, hogy a felperes által megjelölt gondozási tevékenységek közül a napi szintű látogatás, a bevásárlás, a főétel vásárlása, esetenkénti elkészítése, annak örökhagyóhoz való szállítása, az örökhagyó orvoshoz vagy vizsgálatokra való kísérése, az orvos kihívása, a gyógyszerkiváltás reális, mivel az örökhagyó 1999. május 25-én már betöltötte a 79. évét. A napi szintű tevékenységként a felperesi időráfordítást 1999. október 1-től 2004. december 31-ig napi 1 óra 30 percben, az esetenkénti tevékenység vonatkozásában napi 30 percben, azaz összesen napi 2 órában elfogadta. Ezt követően 2005. január 1-től 2007. április 17-ig a felperes által hivatkozott segítségnyújtás napi óraszámát 3 órában reálisnak tartotta az örökhagyó növekvő életkorára tekintettel, és az ellátásra, gondozásra fordított óraszámot a teljes időszakra 4191 órában határozta meg azzal, hogy ebbe kompetencia hiányában nem számította be a dr. **P.L.** és az örökhagyó temetésével kapcsolatos teendőkre fordított felperesi időráfordítást. Az igazságügyi szakértő azonban a felperes által megjelölt időszakra az indokolt óraszám alapján a gondozási díj tényleges összegét nem tudta meghatározni, mert utalt arra, hogy Magyarországon az idős és beteggondozás területén az egyéni társas vállalkozások 2003-ban jelentek meg, amikor a számuk még elenyésző volt. A szociális feladatokat addig az állam biztosította. Az állam azonban egyre növekvő szükségleteket nem tudott kielégíteni, ezért jelent meg a civil szféra, illetve jelentek meg a nonprofit szervezetek. A szakértő a 2017. évet megelőző időszakra nem tudott adatot szolgáltatni, ezért 2017. és 2018. évi adatok alapján határozta meg a gondozás ellenértékét. Az alperesek a gondozási szakértő véleményét annak kiegészítése ellenére nem fogadták el, és utaltak arra, hogy a felperes által felszámított óradíjak és óraszámok rendkívül eltúlzottak és ilyen időráfordítás részéről nem bizonyított. A felperes további szakértői bizonyítás elrendelését nem kérte annak ellenére, hogy a **S. Bt.** véleményéből kitűnően 2017. éveket megelőző díjakra adatot nem tudott szolgáltatni. Ezért a bíróság a szakértő által meghatározott 10.477.500 forint, illetve 12.573.000 forint gondozási díjat annak bizonyítatlan volta miatt megalapozatlannak ítélte meg, és azt döntése alapjául nem fogadta el. Emellett a felperes a perben nem adta elő és nem bizonyította néhai **P.L.** és az örökhagyó temetése intézésével kapcsolatos óraszámot és annak díját sem, ezért a bíróság az adott körben követelését alaptalannak ítélte meg.

Az 1.541.900 forint igazolt hagyatéki hitelezői igény alapján, a felperes által megjelölt marasztalási arány figyelembevételével a bíróság a Pp. 215. §-ára figyelemmel az I. rendű alperest 770.950 forint, a II. rendű alperest 508.827 forint tőke és ezen részösszegek után 2012. október 1-től járó kamata megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Jogosulti késedelem hiányában az I. és II. rendű alperes késedelmi kamat fizetési kötelezettsége a felperes által megjelölt 2007. május 1-jei időpontban nem állt be, mert a felperes keresetének kiterjesztése, az I. rendű alperes és néhai **S.B.** perbevonása előtt nem szólította fel őket írásban a teljesítésre és igényét először a ...mal szemben érvényesítette.

A felperesnek a III. rendű alperessel szemben előterjesztett keresete megalapozatlan. A **S.B.** hagyatéka tárgyában lefolytatott eljárásban hozott teljes hatályú hagyatékátadó végzés igazolja, hogy a II. és III. rendű alperesek osztályos egyezsége kötöttek, és a közjegyző ennek megfelelően adta át néhai **S.B.** hagyatékát. Ennek alapján a II. rendű alperes javára került átadásra valamennyi jelen perből eredő jog, illetve kötelezettség. Az osztályos egyezséget általános ügyleti alapon senki, így a felperes sem támadta meg, ezért az a felperesre is irányadó. Erre tekintettel a III. rendű alperesnek a felperessel szemben kötelezettsége nem áll fenn.

Kereseti kérelmei módosítása folytán a pertárgyérték 52.688.730 forint volt, melyből a felperes összesen 1.279.777 forint értékben pernyertes. Ezért a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján öt

kötelezte arra, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 1.054.362 forint, a II. rendű alperesnek 695.878 forint, valamint a III. rendű alperesnek 384.445 forint ügyvédi munkadíjból álló perköltséget, ami az áfát is tartalmazza. A perköltség összegének meghatározásánál a felperes által előlegezett 291.878 forint szakértői díjból 85.000 forintot, a S. Bt. szakértői díját a Pp. 80. § (2) bekezdésére tekintettel figyelmen kívül hagyta, mivel a felperes gondozási díjra vonatkozó bizonyítása sikertelen volt. A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 900.000 forint kereseti illeték viseléséről az elsőfokú bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felek pervesztessége arányában rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte, hogy az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet változtassa meg és keresetének adjon helyt, továbbá marasztalja az alpereseket a perköltségben. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítéletében a tényállást nagyrészt tényyszerűen írta le. Az ügy megítélése szempontjából azonban a felperes fontosnak tartja utalni arra, hogy a munkahely választásában dr. **P.L.** a rokoni kapcsolaton túl azért is akarta őt saját és családja körében tudni, mert az italozó életmódot folytató fia segítségére nem számíthatott. Ezért volt dr. **P.L.** a felperes segítségére a **b.-i T.** utca 42. szám alatt építendő lakás megszerzésében, mert az épület éppen a **T.** utca 43. szám alatti családi házukkal szemben, az utca másik oldalán helyezkedett el. A felperes a lakásába való beköltözése után már segítségére volt nagybátyjának és feleségének a családi házuk kertjének kezelésében, különösen a fűnyírásban, a fák nyesésében, a szőlők metszésében, permetezésben, kapálásban és a szüretelésben. Ezen túlmenően a **b.-i U.** utca 17. szám alatti ingatlan kertjének gondozását, illetve az ingatlannal kapcsolatos egyéb szükséges munkálatok felperes általi elvégzését **F.J.** szomszéd vallomása is igazolta. Ítéletében az elsőfokú bíróság részletesen leírta **F.L.-né, S.-né U.M.** és **F.J.** által előadottakat arról, hogy a felperes miként vásárolt az örökhagyó részére, illetve később főzött neki, gondozta a kertjét, kísérte orvoshoz, ahova tudta elkísérte, taxival jöttek-mentek, nagy csomagokkal érkeztek, a felperes télen havat seprte, nyáron fűvet nyírt, gondozta a kertet, a sövényt és a bokrot vágta. Ebből következően a tanúk a felperes által végzett munkákról maguk győződtek meg és annak elvégzését megerősítették. Emellett mindhárom tanú beszámolt arról, miszerint az örökhagyó elmondta nekik, hogy az a pénz, amit az **U.** utcai ingatlanért kapott a felperesé lesz, erről annak javára fog végrendelkezni, aki róla gondoskodott, e körben elsőként a felperest említette, tehát evidens volt, hogy őt tartja legközelebbi hozzátartozójának és általános örökösének. Az örökhagyó és a felperes anya és pót-gyermek viszonyban voltak, az örökhagyó a felperest tekintette általános örökösének, számtalan alkalommal kijelentette, hogy végrendelkezni fog és a felperes lesz az örököse. Mindezek ellenére az elsőfokú bíróság elsődleges kereseti kérelmét megalapozatlannak találta, mivel a felperes az örökhagyónak nem törvényes örököse, ami megalapozatlan. A felperes soha nem állította, hogy születésével törvényes örökös, de azt igen, hogy az örökhagyók - beleértve dr. **P.L.-t** is - tényleges szándéka és akarata a köztük lévő rokoni, gondoskodási, segítői és egyéb tevékenységére figyelemmel az volt, hogy végrendeleti örökösük, azaz törvényes örökösük a felperes legyen és minden vagyonukat ő örökölje. A tanúvallomások konkrét állításait, a végrendelkezést semmi sem cáfolta és a felperes álláspontja szerint az örökhagyó szándékát minden alap nélkül figyelmen kívül hagyni megalapozatlan és törvényt sértő. A bíróságnak nem lehetett volna figyelmen kívül hagynia, hogy az alperesek az örökhagyót soha nem ismerték, róla nem gondoskodtak és az örökség családfakutatásként jutott képviselőjük tudomására. Erre tekintettel az alperesek képviselője számtalan egyezségi tárgyalást kezdeményezett, a pertárgy értékéből 15 millió, majd 20 millió forintot kért, azonban írásos megállapodás közöttük nem jött létre. A perbeli adatok alapján megállapítható, hogy az örökhagyó vagyonának nagy részét a felperesre kívánta végrendeletével juttatni, és ezt a szándékát fejezi ki az általa 2001. január 18-án készített végrendelet is. Ebben a **b.-i U.** utca 17. szám alatti házas ingatlanát a felperesre hagyta. Nem helytálló az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy az örökhagyó ezen végrendeletét teljes egészében visszavonta. Az örökhagyó e

végrendeletéből nem húzta ki, illetve nem törölte az U. utcai ingatlanra vonatkozó részét, ott, ezért ez a rendelkezés érvényes. Az elsőfokú bíróságnak ennek megfelelően kellett volna értékelnie a végrendelet kihúzott és ki nem húzott részeit az örökhagyó szándéka megítélésénél. A felperes álláspontja szerint a végrendelet ki nem húzott részei továbbra is élnek, mely szerint a **b.-i U. utca 17. szám** alatti ingatlan örököse a felperes. A Ptk. 650. § (2) bekezdése szerint a korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezésével nem ellentétes rendelkezései - ha az örökhagyó ellenkező akarata nem állapítható meg - hatályában maradnak. Ezért a végrendelet ki nem húzott rendelkezéseit hatályában maradtoknak kell tekinteni és ezzel ellentétes örökhagyói akarat nem állapítható meg.

Megalapozatlan az elsőfokú bíróságnak az a következtetése, hogy mivel ingatlanát az örökhagyó eladta, azt már nem kívánta a felperesnek juttatni. Az örökhagyó elképzelései változtak, mert az alaphelyzet is változott, az U. utcai ingatlannal állandóan gond volt, a kertet, a házat rendben kellett tartani, meg kellett óvni a biztonságát, majd a későbbi bérlőt ellenőrizni. Szó volt arról, hogy az örökhagyóval a felperes ebbe az ingatlanba költözik, majd az újabb elképzelés szerint az örökhagyó idősek otthonába megy. Végül is az örökhagyó a felperessel való megbeszélés után úgy döntött, hogy az U. utcai ingatlan vételárát takarékbetétbe helyezi el, ezért az ingatlan helyébe lépő érték, a takarékbetétben elhelyezett összeg és kamata, ami összesen 32.076.012 forint, mint szurrogátum a felperest illeti meg. Az örökhagyónak saját ügyintézéseire vonatkozó elképzelése is változott, egy dolog azonban kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felperes volt az, aki gondoskodott az örökhagyóról és korábban egész családjáról, erre tekintettel az örökhagyó általános örökösének a felperest tekintette és vagyonát rá kívánta hagyni, ezért a végrendelet adott részét szándékosan nem húzta ki, nem törölte. Az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna a végrendelet akaratának szempontjait a PK 82. számú állásfoglalásban kifejtettek alapján, mellyel kapcsolatban a felperes 2012. szeptember 3-i beadványa részletes indokolást tartalmaz.

A felperes hagyatéki hitelezői igényét a 2012. szeptember 3-i beadványában részletesen kifejtette. Az elsőfokú bíróság ezt csak részben fogadta el, összegét tekintve annak alig 8%-ában és az ezzel kapcsolatos megállapítása, állásfoglalása megalapozatlan. A felperes 1999. szeptember 29-től 2007. május 30-ig az örökhagyó részére végzett különböző munkákra összesen 4190 órát számolt fel 4.000 forintos óradíjjal, valamint 251 órát 2.000 forint óradíjjal. A szakértőként kirendelt S. Bt. véleményében a felperes által megjelölt óraszámot 1999. szeptember 1. és 2007. április 17. közötti időszakra 4190 órában reálisnak ítélte meg, külön indokolás mellett. A felperes által megjelölt temetés szervezés, a temetés és ezzel együtt járó egyéb munkák 251 órás mennyisége tekintetében nem foglalt állást, mondván, hogy arra nincs kompetenciája. A szakértő az óradíj mértékét 2.000, illetve 3.600 forintban jelölte meg, de elfogadhatónak ítélte meg a felperes által számított 4.000 forintos óradíjat is. A felperes a szakértői véleményre is tekintettel beadványában a szakvéleményt elfogadta, tudomásul vette továbbá a korábban kirendelt kertészeti szakértő véleményében a két ingatlan kertjének kezelésével kapcsolatos munkálatokra megállapított 1.204.235 forint munkadíjat is. Ezen túlmenően a temetési és különböző rezsidíjakra vonatkozó követelése 732.651 forint volt.

A szakértő a gondozásra fordított óraszámot reálisnak tartotta és álláspontja szerint elfogadható a felszámított 4.000 forintos óradíj is. Erre tekintettel elfogadhatatlan az elsőfokú bíróság azon álláspontja, hogy a szakértő által számított 10.477.500 forintos, illetve 12.573.000 forintos gondozási díj az óradíj bizonyíthatatlansága miatt nem elfogadható. Ezen álláspontjával az elsőfokú bíróság megalapozatlanul megvonta a felperesnek a több mint egy évtizeden át végzett munkájának ellenértékét. Nem elfogadható az elsőfokú bíróságnak azon álláspontja sem, hogy a felperes ezzel kapcsolatos állításai bizonyíthatatlanok. A kihallgatott tanúk vallomásai igazolták, hogy a felperes a keresetben részletezett különböző munkákat az örökhagyónak elvégezte. A munkák mennyiségét

egyéb módon konkrétan nem lehet bizonyítani, csak a szakértők által meghatározottan, ami a szakértői és a mindennapi tapasztalat szerint is elfogadható.

Az elsőfokú ítélet magával is ellentétes. Dr. **K.T.M.** szakértő véleményében az **U.** utca 17. szám alatti ingatlan munkavégzésével kapcsolatos díjat 49.030 forintban állapította meg, melyre vonatkozó igényt az elsőfokú bíróság azzal utasította el, hogy a munkadíj alapjául szolgáló munkavégzést sem a tanúk vallomásaival, sem egyéb módon a felperes nem bizonyította. Ez megalapozatlan és iratellenes, **F.J.** ugyanis vallomásában az **U.** utcai ingatlanon végzett munkáról is nyilatkozott, előadta azt is, hogy az eladás után hetekig takarították a kertet, és rámosták ki a házban lévő anyagokat, válogatták ki az örökhagyó által megjelölt szőnyeget, egyéb tárgyakat, hogy azt a házába átvigyeék. Erre nézve nyilatkozott **S.-né** tanú is.

A másodfokú eljárásban, fellebbezésének indokolása kiegészítéseként a felperes hivatkozott arra, hogy már az elsőfokú eljárásban általa részletesen kifejtett álláspontja szerint, a favor testamenti elve alapján az örökhagyónak nem kell általános örökösének megnevezni azt, akit örökösévé akar tenni. A perben kihallgatott tanúk egyértelműen igazolták, hogy az örökhagyó a felperest akarta örökösévé tenni, mert ő volt az, aki végig ápolta, gondozta és ellátta mindkettejüket.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján. Utaltak arra, hogy az elsőfokú bíróság hosszú éveken keresztül folytatta le a bizonyítást a peres eljárásban és a tényállást a lehető legteljesebb mértékben feltárta. Az évek során a felperes részéről számtalan keresetmódosítás, keresetpontosítás volt, amelyeket az elsőfokú bíróság megfelelő módon értékelt és vett figyelembe maximális precizitással. A perben a bíróság mindvégig a jogszabályoknak megfelelően járt el, a tényállást teljeskörűen feltárta, a felperes valamennyi bizonyítási indítványának eleget tett, minden lehetőséget megadott állításai bizonyítására. A végrendelet tekintetében az alperesek határozott álláspontja továbbra is az, hogy az elsőfokú bíróság döntése a jogszabályoknak megfelelő. Helyesen állapította meg, hogy az örökhagyó a **T.** utcai ingatlanáról, továbbá az **U.** utcai ingatlan helyébe lépő vételárról újabb végrendeletében nem rendelkezett és ezek tekintetében feltehető szándéka nem értékelhető. Az eladott ingatlan helyébe lépő vételár tekintetében a végrendelet semmilyen rendelkezést nem tartalmaz, ez ténykérdés, ezért az elsőfokú bíróság nem is tudott e körben ítéletében rendelkezni. Az, hogy az örökhagyó életében kinek és mit mondott, a perben az örökhagyói rendelkezés hiányában nem értékelhető. A perben kirendelt szakértők szakvéleményeikben a felperes állításait igazolni nem tudták, így azokat az elsőfokú bíróság megfelelő és kellő súllyal értékelte. Döntése a jogszabályoknak messzemenőig megfelel, melyhez képest a felperes fellebbezése semmilyen olyan nívót nem tartalmaz, ami megalapozná fellebbezése javára történő elbírálását.

Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperesek fellebbezéssel nem éltek, az ítéletábra az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érintette, az ítéletet a fellebbezés, valamint a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül.

A fellebbezés részben, a másodlagos kérelem tekintetében alapos.

Az elsőfokú bíróság a kereset elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, a felperes elsődleges kérelmei tekintetében döntése helytálló, a másodlagos kérelem vonatkozásában azonban a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte és mérlegelte.

A perbeli jogvita eldöntésére alkalmazandó 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: Ptk.) 599. § (1) és

(2) bekezdésének rendelkezése szerint az örökhagyó után örökölni törvény vagy végintézkedés alapján lehet, amennyiben az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg. Végintézkedés hiányában az öröklés rendjére a törvény az irányadó. A törvény szerint (törvényes öröklés) az örökhagyó után a Ptk. 607-610. §-ában felsorolt személyek, meghatározott sorrendben jogosultak az öröklésre. A felperes nem tartozik ebbe a körbe, ezért az örökhagyó után végintézkedése alapján örökölni nem lehet.

Téves a felperes azon álláspontja, hogy a favor testamenti elve alapján az örökhagyónak nem kell általános örökösének megnevezni azt, akit örökösévé akar tenni és a kihallgatott tanúk egyértelműen bizonyították, miszerint az örökhagyó számtalanszor kinyilvánította, hogy végrendelezni fog és a felperes lesz az örökös. Önmagában egy ilyen szándéknyilatkozat joghatás kiváltására nem alkalmas, az örökhagyó vagyonáról halála esetére érvényesen a Ptk.-ban meghatározott módon, a Ptk. 623. § (1) bekezdésében foglaltak alapján végrendelettel rendelkezhet. A perbeli esetben az örökhagyó a felperest általános örökössé nevező végintézkedést nem tett, a 2001. január 18-án kelt végrendeletében csak vagyona egy részéről rendelkezett és abban férje éremgyűjteményét, valamint U. utcai ingatlanát juttatta a felperesnek. Ez irányadó az újabb, a 2002. június 7-én kelt végrendeletére is, melyben a felperesre már csak férje bélyeggyűjteményét hagyta.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az örökhagyó az újabb végrendeletével korábbi végrendeletét visszavonta, a Ptk. 650. § (2) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis, ha az örökhagyó újabb végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. Ezt a szándékát az örökhagyó a 2001. január 18-án kelt végrendeletének áthúzásával is kifejezésre juttatta. Helytállóan hivatkozott a felperes fellebbezésében arra, hogy a Ptk. 650. § (2) bekezdése szerint a korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezéseivel nem ellentétes rendelkezései - ha az örökhagyó ellenkező akarata nem állapítható meg - hatályban maradnak. Tény, hogy az örökhagyó újabb végrendeletében az U. utcai ingatlan tekintetében előző végrendeletével ellentétes rendelkezést nem tett, ezért ha az ingatlan halálakor meg lett volna, a felperes arra a 2001. január 18-án kelt végrendelet rendelkezése alapján igényt tarthatna. Az ingatlant azonban az örökhagyó újabb végrendelezését megelőzően eladta, mellyel kizárta a korábbi végrendeletének erre vonatkozó rendelkezése érvényesülését. Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy a 2001. január 18-án kelt végrendelet ezen ingatlanra vonatkozó rendelkezése alapján az ingatlan helyébe lépő érték, a vételár őt illeti. Az ingatlan vételára az örökhagyó vagyonának új eleme lett, melynek öröklésére a felperes csak az örökhagyó erről való kifejezett rendelkezése alapján vált volna jogosulttá. Az elsőfokú bíróság a perbeli adatok alapján helytállóan állapította meg, hogy az ingatlan eladását követően a vételár felhasználásával kapcsolatban az örökhagyónak különböző elképzelései voltak. Emellett a felperes fellebbezésében maga hivatkozott arra, hogy az örökhagyó a vele való megbeszélést követően döntött úgy, hogy a vételárból megmaradó összeg őt fogja illetni. Ez azonban az örökhagyó részéről csupán szándék maradt, mert erre nézve a felperes javára végintézkedést nem tett.

A felperes másodlagos kereseti kérelmében hagyatéki hitelezői igényként érvényesítette az örökhagyó gondozása során részére nyújtott, ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatásai ellenértékét, az örökhagyó temetési költségét, továbbá az örökhagyó halála után a hagyaték kezelésével felmerült, általa fizetett költségeit. A perben kihallgatott tanúk egyezően számoltak be arról, hogy az örökhagyót a felperes segítette és gondozta, bevásárolt neki, munkahelyéről vitt, majd nyugdíjba vonulását követően az általa főzött étellel ellátta, gyógyszereit kiváltotta, orvosi vizsgálatokra elkísérte, ügyeit intézte, elvégezte a ház körüli és a kerti munkákat.

Az örökhagyó temetési és az örökhagyó halála után a hagyaték kezelésével felmerült költségeket az

alperesek 386.695 forint erejéig elismerték. Az elsőfokú bíróság ezt meghaladóan a felperesnek ezen a címen előterjesztett igényét megalapozottan utasította el, mert az alperesek által elismert összesen felüli kiadásait nem bizonyította.

A felperesnek az egyes tevékenységi körében megjelölt időráfordításai az általános élettapasztalat alapján nem túlzottak és azokat a perben kirendelt szakértők is reálisnak ítélték meg. A felperes megalapozottan kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az U. utcai ingatlannal kapcsolatos munkáját nem tartotta bizonyítottnak. A tanúk, ha nem is teljeskörűen, de beszámoltak a felperes U. utcai ingatlanon végzett tevékenységéről, különösen az ingatlan eladására tekintettel annak kiürítéséről, amit a felperes több személy segítségével, több hétvégén végzett. Erre tekintettel bizonyított, hogy a felperes az örökhagyó érdekében ezen ingatlanon végzett munkát és az általa erre felszámított időráfordítás sem eltúlzott, ezért az elszámolás alapjául elfogadható. A szakértői vélemény alapján a felperes adott szolgáltatásainak összértéke 1.204.235 forint.

A perbeli adatok szerint az egyedülálló és idős, gondozásra szoruló örökhagyó egyedüli segítsége és támasza kizárólag a felperes volt, aki mindennapi életvitele fenntartásához részére rendszeres támogatást nyújtott. A felperes ennek körében nyújtott különböző szolgáltatásaira figyelemmel, az általa megjelölt időszakra a havi időráfordítás mértéke az általános élettapasztalat alapján is reálisan megítélhető, ami az alperesek álláspontjával szemben nem tekinthető rendkívül eltúlzottnak. Azt a perben kirendelt szakértő, a S. Bt. is indokoltan és reálisnak véleményezte, ami az 1999. október 1-től 2007. április 17-ig tartó időszakban összesen 4191 óra. A felperes az örökhagyó halála utáni, 2007. április 18-tól május 30-ig tartó időszakra (13 nap), a temetés szervezése, intézése címén összesen 251 órát számolt fel, ami nyilvánvalóan eltúlzott, mert az, az általános nyolc órás munkaidővel számolva, több mint harmincegy napi tevékenységet jelent. Az élettapasztalat alapján a temetés intézése több és különböző intézményeknél való eljárást, ezáltal több napi tevékenységet igényel, melynek alapján erre húsz óra időráfordítás tekinthető életszerű és reális időráfordításnak.

Az elsőfokú bíróság azt helyesen állapította meg, hogy az örökhagyó gondozásával kapcsolatos felperesi tevékenység ellenértéke meghatározásánál a 2017. illetve 2018. évi értékviszonyok szerinti óradíjakkal való számítás nem elfogadható. A felperes 1999. október 1-től 2007. május 30-ig terjedő időszakban nyújtott szolgáltatásai ellenértéke megtérítését igényelte, ezért annak ellenértéke is az adott időszakban irányadó értékviszonyok alapján ítélt meg, mert a kezdő időponttól 2017., illetve 2018-ig az értékviszonyokban igen jelentős változások következtek be. A tekintetben helytálló volt az alperesek védekezése, hogy a felperes által felszámított óradíj rendkívül eltúlzott, ami a S. Bt. szakvéleményéből kitűnően magasabb volt a gondozási tevékenységet nyújtó magánszolgáltatók 2017. és 2018. évi átlagos órabéréénél. Mindezek ellenére, az elsőfokú bíróság a keresetet a felperes adott szolgáltatásai ellenértéke tekintetében alaptalanul utasította el arra hivatkozással, hogy a perben szakértőként kirendelt S. Bt. a 2017. évet megelőző időszakra a gondozási díjakra nem tudott adatot szolgáltatni és ennek ismeretében a felperes további szakértői bizonyítást nem kért, ezért követelése összegszerűségét nem bizonyította. Álláspontjával szemben a felperesi szolgáltatások ellenértékének megítélése nem különleges szakértelmet igénylő kérdés, mert az, az adott időszak általános értékviszonyait tükröző nyilvános, bárki által megismerhető adatok alapján megítélhető. Ezt egyértelműen megerősíti dr. K.T.M. szakértő véleménye, melyből kitűnően a szakértő a kérdéses időszakra a felperesi tevékenység ellenértékét különleges szakértelem nélkül, az érintett időszak egyes éveiben az átlagkereset óradíjának alkalmazásával állapította meg. Erre tekintettel ezen óradíjak alkalmasak a felperes gondozási tevékenységével kapcsolatos ellenérték meghatározására is.

A kifejtettek alapján a felperesi kereset a dr. K.T.M. szakértő véleményével érintett szolgáltatások

tekintetében az U. utcai ingatlannal kapcsolatos tevékenységére figyelemmel 1.204.235 forint értékben alapos. Mivel a felperes részéről az egyéb, az örökhagyónak nyújtott gondozási szolgáltatások tekintetében az 1999. október 1-től 2007. május 17-ig tartó időszakra felszámított 4191 munkaóra, továbbá a 2007. május 18. és május 30. közötti időszakra 20 munkaóra tekintetében megalapozott, azok összesített ellenértéke a dr. **K.T.M.** szakértő által évenként kimutatott óradíjak alkalmazásával összesen 2.727.900 forint (1999. X.1.-XII.31.: 130 óra x 365 forint = 47.450 forint, 2000. évre 480 óra x 415 forint= 199.200 forint, 2001. év 480 óra x 490 forint= 278.400 forint, 2003. év 480 óra x 650 forint= 312.000 forint, 2004. év 480 óra x 690 forint= 331.200 forint, 2005. év 720 óra x 750 forint= 540.000 forint, 2006. év 720 óra x 810 forint= 583.000 forint, 2007. év 230 óra x 875 forint= 201.250 forint). A szolgáltatások 1999. októberi kezdetére, valamint arra figyelemmel, hogy az ellenszolgáltatás örökhagyó halálával hiúsult meg és ezen időszakban a bekövetkezett értékváltozások jelentősek voltak, a felperesi szolgáltatások örökhagyó halálakor fennálló értékviszonyokhoz igazodó megállapítása indokolt, ami az egyes évek szolgáltatási díjának következő év első napjától számított, késedelmi kamatnak megfelelő mértékű növelésével érhető el. Ennek megfelelően a felperes adott évi szolgáltatásainak összértéke kamattal növelten 3.313.050 forint (1999: 85.747 forint, 2000:320.136 forint, 2001:352.120 forint, 2002:386.171 forint, 2003:398.458 forint, 2004:386.547 forint, 2005:585.745 forint, 2006:596.877 forint, 2007:201.250 forint).

Mindezeket összevetve a felperesi kereset az elsőfokú bíróság által megítélt összeget is magába foglalóan 4.903.982 forint erejéig alapos, melynek megfizetésére az elsőfokú bíróság helyes megállapítása szerint az I. és II. rendű alperesek kötelesek. Az elsőfokú bíróság a III. rendű alperessel szemben a keresetet megalapozottan utasította el, mert a II. rendű alperessel kötött osztályos egyezség alapján a jelen perből eredő jogok és kötelezettségek jogelődjük halálának időpontjára visszamenőleges hatállyal kizárólag a II. rendű alperest illetik és terhelik. Ennek ellenére nem osztotta az ítéletábra az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy mivel a felperes követelésének $\frac{1}{2}$ részét a II. és III. rendű alperesekkel szemben meghatározott arányban érvényesítette, a Pp. 215. §-a alapján a II. rendű alperes kizárólag az ezen arálynak megfelelő összeg megfizetésére kötelezhető. A felperes a II. rendű alperest 9.850.443 forint megfizetésére kérte kötelezni, ezért marasztalásának korlátja ez az összeg, ami lényegesen több, mint ami a II. rendű alperesre a III. rendű alperes tartozásért való felelőssége alóli mentessége folytán esik.

Részben téves az elsőfokú bíróság késedelmi kamattal kapcsolatos rendelkezése. A felperes hagyatéki hitelezői igénye az örökhagyó részére életében nyújtott szolgáltatások ellenértéke tekintetében az örökhagyó halálával vált esedékessé, mert az azok ellenszolgáltatásaként ígért örökségben nem részesült. Az egyéb, az örökhagyó halálát követően felmerült kiadásokból eredő megtérítési igénye pedig azok felperesi kifizetésével vált esedékessé.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint részben megváltoztatta, az I. és a II. rendű alperesek részéről a felperesnek fizetendő összeget személyenként 2.451.991 forint és annak egyes részösszegei után a felperes kérelme alapján az esedékességüket követő időponttól járó késedelmi kamatára felemelte. Ennek folytán a pertárgy értékét tekintve az elsőfokú ítéletben foglaltakhoz képest a felperes nagyobb részben pernyertes, ezért az ítéletábra ennek megfelelően az I. és II. rendű alpereseknek járó perköltséget és a felperes által fizetendő eljárási illetéket leszállította, míg az I. és II. rendű alperesek által fizetendő eljárási illetéket felemelte. Egyebekben az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. A másodfokú eljárásban a felperes nagyobb részben pervesztes, ezért az ítéletábra a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint a felperest ennek megfelelően kötelezte az alperesek részére a másodfokú részperköltség megfizetésére, továbbá pervesztességük arányában a feleket a felperes által le nem

rótt fellebbezési illeték megtérítésére.

Budapest, 2019. június 27.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

dr. Hegedűs Mária s.k.

dr. Kovács Mária s.k.

előadó bíró

bíró